

kerkeraadsacta van 1888 af geraadpleegd kon worden. Uitvoerig wordt de levensgang van de voorgangers en bekende gemeentelieden geschetst, met inbegrip van de bekeringsgeschiedenis. Het bevindelijke taaleigen is, waar nodig, in de tekst ingevlochten. Wat betreft de 'gevoelige periodes' is terughoudendheid betracht. In alle bescheidenheid hebben de samenstellers op een overtuigende, natuurlijke wijze toegepast wat professionele historici propageren met 'mentaliteitsgeschiedenis' en 'oral history'.

A. de Groot

J.W. Hofmeyr, *Die Nederlandse Nadere Reformasie en sy invloed op twee kontinente*. 'n Vergelyking van die invloed en deurwerking van enkele aspekte van die Nederlandse Nadere Reformasie in die Suid-Afrikaanse en Noord-Amerikaanse kontekste. Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria 1989. XI + 159 pp., geïll. Prijs in Ned. ca. f 35,-. ISBN 0869815679.

In 1975 promoveerde in Nederland de Zuidafrikaanse theoloog J.W. Hofmeyr op een dissertatie over Johannes Hoornbeeck 'as polemikus'. Hoornbeecks bijdrage aan de 'kontroversesteologie' werd geschetst tegen de achtergrond van de *Nadere Reformatie*, de beweging waarin deze zeventiende-eeuwse theoloog zich 'thuis gevoel het'. Zijn beoordeling van andere godsdienstige groeperingen werd gekenmerkt door 'mildheid van inslag', hetgeen volgens Hofmeyr eigenlijk wel te verwachten viel bij een vertegenwoordiger van een beweging die meer de nadruk legde op levensheiligheid dan op leerheiligheid.

Deze beweging is de auteur blijkbaar blijven boeien, want vorig jaar (1989) verscheen van zijn hand een - evenals het proefschrift in het Zuidafrikaans gesteld - werk, waarin de Nadere Reformatie nog eens wordt besproken, en waarin tevens de invloed van deze beweging in twee 'dogterkontekste', te weten Zuid-Afrika en de Noordamerikaanse 'Middle Colonies', in kaart wordt gebracht. Hofmeyr heeft de invloed die de Nadere Reformatie in deze gebieden heeft gehad niet alleen getraceerd vanuit de bron, maar ook onderling vergeleken. Twee onderwerpen hebben daarbij speciale aandacht gekregen: de houding tegenover de *zending* en die ten opzichte van de *verdraagzaamheid*.

Dat juist deze onderwerpen zijn gekozen wekt geen verbazing gezien de thematiek van de dissertatie en gelet op de context waarbinnen de auteur leeft en werkt. Het boek biedt de gereformeerde Zuidafrikaners de mogelijkheid kritisch te kijken naar hun verleden (en de doorwerking daarvan in de actualiteit). Zo laat de auteur zien dat het tot aan de negentiende eeuw aanwijsbare gebrek aan zendingsbewustzijn bij de met de 'oudere schrijvers' opgevoede Zuidafrikaners niet teruggevoerd kan worden op hun 'vaderen'; mannen als Teellinck, Udemans, Voetius en Hoornbeeck kenden immers juist een 'besonder groot hartstog vir die